

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

18-400 Łomża, pl. Kościuszki 2, tel. (86) 216 42 17, fax (86) 216 57 25

www.odnłomza.pl e-mail: odn@odnłomza.pl

W- 45

**Planowanie i organizacja wycieczek terenowych
w gimnazjum – zgodnie z nową podstawą
programową**

*Materiały powarsztatowe wypracowane przez zespół
nauczycieli biologii i geografii*

Pod kierunkiem Joanny Marek

Lekcja geografii w terenie

Zakres treści nauczania/wymagania szczegółowe wynikające z podstawy programowej

Mapa – umiejętność czytania , interpretacji i posługiwania się mapą i planem

Temat lekcji

Plan a mapa – podobieństwa i różnice

Cel ogólny

Identyfikowanie obiektów na podstawie mapy i planu

Cele szczegółowe

Uczeń:

- ✓ Odróżnia plan od mapy
- ✓ Potrafi zorientować mapę (plan) w terenie
- ✓ Potrafi dokonać identyfikacji określonych obiektów na podstawie mapy i planu
- ✓ Umie sporządzić plan szkoły i otoczenia z zastosowaniem odpowiedniej skali

Oczekiwania w stosunku do uczniów . na co będziemy zwracać uwagę – NaCoBeZu

(nasze oczekiwania są zarazem kryteriami oceniania)

Po skończonej lekcji wycieczce będziesz wiedział, rozumiał, umiał.....

WIEDZIAŁ – czym jest plan, a czym jest mapa

- jak zorientować mapę (plan) w terenie

UMIAŁ – wykonać plan w skali

- odczytać informacje z mapy

ROZUMIAŁ – różnice między planem a mapą

Formy pracy

praca w grupach

Metody pracy

obserwacja, pomiar

Środki dydaktyczne

mapa topograficzna okolicy, kompas/busola, taśma miernicza, przybory do rysowania, kartki papieru

Instrukcja dla ucznia

Zorientuj mapę/plan zgodnie ze wskazaniem kompasu/busoli. Rozpoznaj obiekty i dokonaj potrzebnych pomiarów opisanych w karcie pracy.

Karta pracy

1. Masz do dyspozycji mapę topograficzną okolic..... Znajdź i zaznacz X szkołę.
Napisz w jakim kierunku od szkoły znajduje się :
 - a) Kościół
 - b) Urząd Gminy
 - c) Leśniczówka
 - d) Cmentarz
 - e) Grodzisko
2. Na podstawie mapy ustal rzeczywiste odległości dzielące szkołę od w/w obiektów.
3. Narysuj plan okolic szkoły w skali 1:.....

Karta samooceny ucznia

Kryteria oceniania	TAK	CZĘŚCIOWO	NIE
Wiem jak zorientować mapę w terenie			
Wiem jakie są różnice między planem a mapą			
Potrafię odczytać informacje z mapy			
Potrafię wykonać plan najbliższej okolicy			
Umiem przeliczać odległości na mapie na odległości rzeczywiste			

Opracowanie:

Zbigniew Chodnicki

Marzena Makowska-Boryszewska

Lekcja biologii w terenie

Zakres treści nauczania/wymagania szczegółowe wynikające z podstawy programowej

Systematyka – zasady klasyfikacji, sposoby identyfikacji i przegląd różnorodności organizmów

Temat lekcji

Przegląd wybranych gatunków roślin i zwierząt najbliższej okolicy.

Cel ogólny

Znajomość różnorodności biologicznej w najbliższej okolicy.

Cele szczegółowe

- ✓ Posługiwanie się prostym kluczem do oznaczania gatunków
- ✓ Poznanie zasad systemu klasyfikacji biologicznej
- ✓ Znajomość cech umożliwiających zaklasyfikowanie organizmów do danej gromady

Oczekiwania w stosunku do uczniów . na co będziemy zwracać uwagę – NaCoBeZu

(nasze oczekiwania są zarazem kryteriami oceniania)

Po skończonej lekcji wycieczce będziesz wiedział, rozumiał, umiał.....

WIEDZIAŁ – sposoby identyfikacji różnorodności biologicznej organizmów

- zasady klasyfikacji

UMIAŁ – prowadzić obserwację bezpośrednią w terenie i dokumentować ją

- posłużyć się prostym kluczem do oznaczania gatunków

- sklasyfikować wybrane gatunki organizmów

ROZUMIAŁ – różnice między poszczególnymi gatunkami organizmów

Formy pracy

grupowa, zbiorowa

Metody pracy

pogadanka, opis, obserwacja

Środki dydaktyczne

zdjęcia, klucze do oznaczania gatunków roślin i zwierząt, atlasy

Instrukcja dla ucznia

Podzielcie się na 4 grupy. Każda z grup zajmie się innym zagadnieniem. Rozdzielcie się (odległość między grupami -10m. Wykonajcie obserwacje bezpośrednią i zadania z karty pracy.

Karta pracy

1. Sprawdź „co w trawie piszczy”.
2. Za pomocą klucza do oznaczania gatunków rozpoznaj co najmniej 5 gatunków.....
3. Wypisz po 3 cechy, które pozwoliły ci na rozpoznanie tych gatunków.
4. Dokonaj ich klasyfikacji.

Karta samooceny ucznia

Kryteria oceniania	Liczba punktów					
	0	1	2	3	4	5
Umiem obserwować bezpośrednio w terenie						
Umiem dokumentować obserwacje						
Umiem posługiwać się prostym kluczem do oznaczania gatunków						
Umiem sklasyfikować wybrane gatunki organizmów						
Znam sposoby identyfikacji różnorodności organizmów						
Znam zasady klasyfikacji organizmów						
Rozumiem różnice między poszczególnymi gatunkami organizmów						

Opracowanie: Monika Cedrowska

Lekcja geografii w terenie

Zakres treści nauczania/wymagania szczegółowe wynikające z podstawy programowej

- wykazuje znaczenie skali mapy w przedstawianiu różnych informacji geograficznych na mapie
- posługuje się skalą mapy do obliczania odległości w terenie
- posługuje się w terenie mapą topograficzną

Temat lekcji

Posługiwanie się mapą topograficzną w terenie.

Cel ogólny

Nabywanie umiejętności korzystania z mapy topograficznej wokół szkoły

Cele szczegółowe

- doskonalenie umiejętności czytania mapy topograficznej
- doskonalenie umiejętności przekształcania skali mapy
- nabywanie umiejętności posługiwania się kompasem w celu wyznaczania kierunków geograficznych w terenie

Oczekiwania w stosunku do uczniów/na co będziemy zwracać uwagę –NaCoBeZu

(nasze oczekiwania są zarazem kryteriami oceniania)

Po skończonej lekcji wycieczce będziesz wiedział, rozumiał i umiał.....

- wiedział jak wygląda mapa topograficzna
- rozumiał wykorzystanie mapy topograficznej
- umiał odczytać legendę mapy topograficznej
- umiał przekształcić skalę
- umiał obliczać odległość rzeczywistą

Formy pracy

Grupowa

Metody pracy

Obserwacja, praca z kompasem, problemowa

Środki dydaktyczne

Mapa topograficzna, kompas, karty pracy, zielona kredka, długopisy

Instrukcja dla ucznia

Stań w miejscu wskazanym przez nauczyciela. Zapoznaj się z mapą i jej legendą. Wyznacz kierunek północny na mapie. Wykonaj pozostałe zadania zgodnie z kartą pracy.

Karta pracy

1. Zaznacz na mapie budynek szklony, a następnie określ kierunki, w których będziesz się przemieszczał aby dojść do:

a/ basenu

b/ kościoła

c/ marketu

2. Odczytaj skalę mapy, a następnie oblicz odległość rzeczywistą ze szkoły do kościoła

3. Dokonaj obserwacji terenu, a potem zakresł na mapie te obiekty, które znajdują się w zasięgu Twojego wzroku.

4. Zieloną kredką oznacz na mapie trasę szkoła-kościół, a następnie oblicz odległość rzeczywistą.

Karta samooceny ucznia

Kryteria oceniania	Tak	Częściowo	Nie
Umiem określać kierunki geograficzne			
Potrafię zamieniać skalę			
Potrafię obliczyć odległość rzeczywistą			
Potrafię wskazać obiekty na mapie			
Umiem posługiwać się kompasem (wyznaczyć kierunek północny na mapie)			

Opracowały:

Monika Łada

Agnieszka Tchórzewska

Bożena Malinowska

Lekcja biologii

Zakres treści nauczania/wymagania szczegółowe wynikające z podstawy programowej

Wskazuje żywe i nieożywione elementy ekosystemu. Wskazuje, że są one powiązane różnymi zależnościami.

Temat lekcji

Budowa i funkcjonowanie ekosystemu

Cel ogólny

Poznanie ekosystemu i jego elementów

Cele szczegółowe

Uczeń umie wskazać elementy ekosystemu – biocenoza i biotop (podać przykłady)

Uczeń wskazuje powiązania między biotopem i biocenozą

Oczekiwania w stosunku do uczniów/na co będziemy zwracać uwagę – NaCoBeZu

(nasze oczekiwania są zarazem kryteriami oceniania)

Po skończonej lekcji wycieczce będziesz wiedział, rozumiał i umiał ...

Umiał wskazać elementy biotopu i biocenozy łąki

Wiedział, z czego składa się ekosystem

Umiał wskazać zależności między biotopem a biocenozą

Wyjaśnisz, że biocenoza nie może istnieć bez swojego biotopu

Formy pracy

Grupowa

Metody pracy

Metody oparte na praktycznej działalności uczniów

Instrukcja dla ucznia

Wyjdź na łąkę, rozejrzyj się dookoła. Przyjrzyj się otoczeniu. Zobacz czy możesz zaobserwować jakieś zwierzęta.

Karta pracy

Zadania dla ucznia

1. Wymień elementy przyrody nieożywionej, które możesz zaobserwować
2. Wymień elementy przyrody ożywionej (rośliny 5 gatunków i zwierzęta), jeśli masz problemy z nazwaniem organizmów skorzystaj z klucza do oznaczania.
3. Określ typ gleby - profil glebowy

4. Sprawdź czy typ gleby ma wpływ na skład gatunkowy roślin na łące
5. Sprawdź czy sąsiedztwo drogi ma wpływ na skład gatunkowy roślin na łące
6. Przyjrzyj się zaobserwowanym zwierzętom – czy korzystają z roślin na łące
7. Zastanów się czy łąka wyglądałaby tak samo gdyby rosła na innym typie gleby

Karta samooceny

Kryteria oceniania	tak	częściowo	nie
Umiem rozpoznać elementy biotopu w otaczającym środowisku			
Umiem wskazać elementy biocenozy w otaczającym środowisku			
Potrafię rozpoznać 5 podstawowych roślin rosnących na łące			
Potrafię rozpoznać typ gleby na podstawie jej profilu glebowego			
Umiem wyjaśnić jak typ gleby wpływa na rośliny na niej rosnące			
Potrafię wyjaśnić zależności między roślinami i zwierzętami żyjącymi na łące			

Alicja Maciejewska

Lekcja geografii

Zakres treści nauczania/wymagania szczegółowe wynikające z podstawy programowej

1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5

Temat lekcji

Moja najbliższa okolica

Cel ogólny

Poznanie okolicy, w której żyje uczeń.

Cele szczegółowe

Uczeń:

- podaje nazwę miejscowości, w której mieszka i określa jej miejsce w hierarchii podziału administracyjnego;
- posługuje się w terenie planem, mapą topograficzną, zdjęciem lotniczym i satelitarnym
- dokonuje pomiarów w terenie;
- posługuje się skalą mapy do wykonania planu, posługuje się skalą, rysować plan obiektu

Oczekiwania w stosunku do uczniów . na co będziemy zwracać uwagę – NaCoBeZu

(nasze oczekiwania są zarazem kryteriami oceniania)

Po skończonej lekcji wycieczce będziesz wiedział, rozumiał, umiał.....

- umiał posługiwać się mapą administracyjną Polski w celu odnajdywania na niej swojej miejscowości,
- znał miejsce Twojej miejscowości na mapie i w hierarchii administracyjnej,
- umiał posługiwać się mapą topograficzną i zdjęciem lotniczym w celu rozpoznawania obiektów,
- umiał dokonywać pomiarów wskazanych obiektów,
- rozumiał potrzebę umiejętności posługiwania się mapą, posługiwania się skalą i rysowania planu obiektu

Formy pracy

Grupowa, indywidualna

Metody pracy

Pomiar, zajęcia praktyczne

Środki dydaktyczne

Mapa topograficzna, zdjęcie lotnicze, satelitarne, taśma miernicza, atlas geograficzny

Instrukcja dla ucznia

Stań przed wejściem głównym do szkoły, sprawdź czy masz ze sobą przyrząd mierniczy, dokonaj obserwacji okolicy szkoły, przeprowadź pomiary i wykonaj zadania zgodnie z kartą pracy.

Karta pracy

Karta pracy zawiera instrukcję do lekcji, temat, cele w języku uczniowskim.

Zadania:

1. na podstawie atlasu geograficznego wskaż miejscowość, w której zlokalizowana jest Twoja szkoła i określ jej miejsce w hierarchii podziału administracyjnego. Uzupełnij zdanie:

Moja szkoła leży w miejscowości, w gminie

.....,

powiecie..... ,

województwie.....

2. na mapie topograficznej i zdjęciu lotniczym zaznaczono cyframi od 1 do 10 obiekty. Rozpoznaj je i wpisz do tabeli.

Nr obiektu	Nazwa obiektu
1	
2	
.	
.	
.	
10	

3. Zmierz boisko do koszykówki (trawnik, plac zabaw, hala sportowa). Wynik zapisz w tabeli.

Obiekt	Długość[m]	Szerokość[m]
Wymiary rzeczywiste		
Wymiary w skali 1:		

4. Narysuj plan obiektu.

Karta samooceny ucznia

Kryteria oceniania	tak	częściowo	nie
Umiem posługiwać się mapą administracyjną Polski			
Potrafię zlokalizować na mapie swoją miejscowość			
Potrafię określić miejsce mojej miejscowości w hierarchii podziału administracyjnego			
Umiem rozpoznawać obiekty na mapie topograficznej i zdjęciu lotniczym			
Umiem dokonywać pomiarów wskazanych obiektów			
Umiem posługiwać się skalą			
Potrafię rysować plan obiektu			
Rozumiem potrzebę umiejętności posługiwania się mapą, posługiwania się skalą i rysowania planu obiektu			

Opracowały: Joanna Kaczyńska, Agnieszka Zdrodowska, Małgorzata Czarnowska

Lekcja biologii

Zakres treści nauczania/wymagania szczegółowe wynikające z podstawy programowej

III. 1, 2, 8

Temat lekcji

Rozpoznawanie wybranych gatunków drzew w otoczeniu szkoły

Cel ogólny

Rozpoznawanie i opisywanie drzew rosnących wokół szkoły

Cele szczegółowe

(nasze oczekiwania są zarazem kryteriami oceniania)

Po skończonej lekcji będziesz:

- Znał gatunki drzew rosnących wokół szkoły;
- Nauczysz się je rozpoznawać;
- Wskażesz różnice między gatunkami;
- Będziesz wiedział jakie drzewa rosną w Twojej miejscowości

Formy pracy - grupowa

Metody pracy

Metody oparte na praktycznej działalności uczniów, obserwacja bezpośrednia

Instrukcja dla ucznia

Stań pod drzewem wskazanym przez nauczyciela, znajdź jego liść, (nie zrywaj). Poprowadź obserwację bezpośrednią i wykonaj zadania zgodnie z kartą pracy.

Katarzyna Szablowska